

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

Procesy knihoven

AKVIZICE, KATALOGIZACE, SPRÁVA FONDU,
AUTOMATIZACE ...

Martin Krčál

ISKB02 Úvod do knihovnictví, podzim 2019

Akvizice

Akvizice

- doplňování knihovního fondu
- vhodná akviziční politika
 - návaznost na další procesy
 - znalost oboru a knihovny
 - znalost cílové skupiny
- koordinovaná akvizice

Způsoby akvizice

- nákup
- výměna
- dar
- povinný výtisk
- ostatní

Nákup

- nejčastější
- nově výběrová řízení
 - Zákon č. 137/2006 o veřejných zakázkách
- kde se nakupuje
 - nakladatelství
 - distributor/zprostředkovatel
 - knihkupectví
 - antikvariát

Výměna

- ❑ poč. v 17. století
- ❑ 1886 Bruselská konvence
 - 1921 přistoupila ČR
- ❑ 1958 Pařížské dohody
 - mezinárodní výměna oficiálních a vládních dokumentů
 - mezinárodní výměna publikací všech druhů
- ❑ knihovny, nakladatelství, soukromé osoby
- ❑ evidence výměny

Dar

- ❑ od instituce nebo soukromé osoby
- ❑ dárce stanoví podmínky
 - např. převzetí kompletní soukromé knihovny
- ❑ nebezpečí
 - zastaralé, závadné, reklamní
- ❑ možnost dar odmítnout

Povinný výtisk

- ❑ zákonná povinnost
 - vybrané knihovny
- ❑ vývoj povinného výtisku
 - 1537 František I (FRA)
 - 17.–18.stol. Evropa
 - 1790 zákon o © (USA)
 - 1886 Bernská konvence - mez. dohoda o © (dnes 150+)
- ❑ v ČR zvláštní zákon
 - 37/1995 Sb. o neperiodických publikacích
 - vyhláška MK 156/2003 Sb.

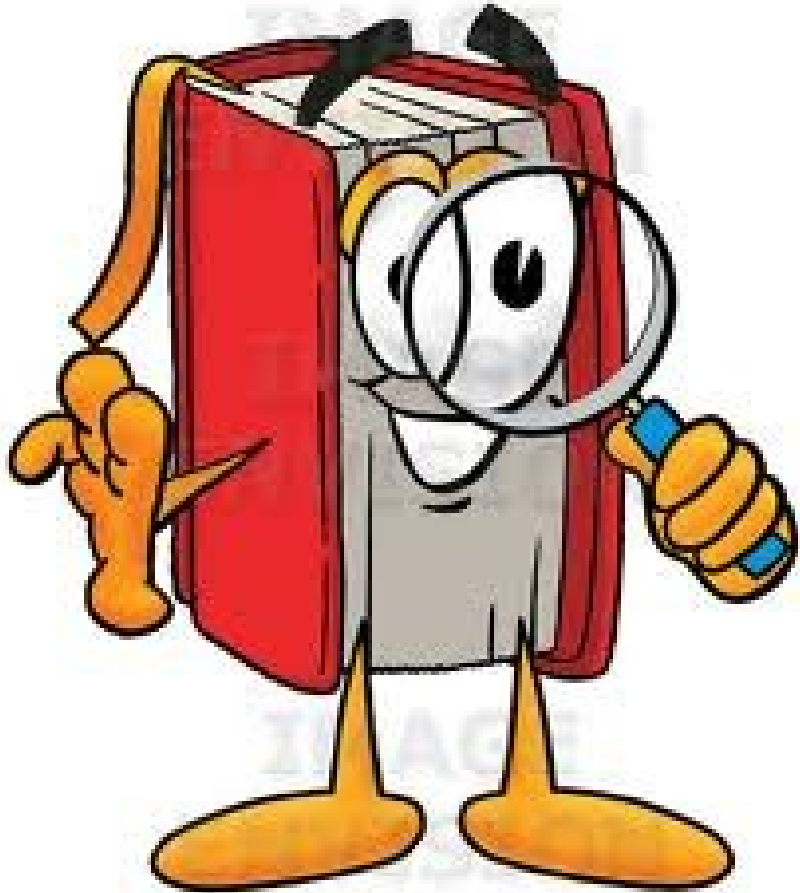

Ostatní zdroje

- z členství v organizacích
- mateřská instituce
- ze služebních cest
- atd.

Činnosti v akvizici

- profilování knihovního fondu
- sledování produkce
- proces objednání do KF
- evidence přírůstků/úbytků

Profilování KF

- ❑ trvalá a stěžejní funkce akvizice
- ❑ optimální struktura a profil fondu

Hledisko profilování

- ❑ tematické - klasifikace v knihovně
- ❑ druhové - druhy dokumentů
- ❑ geografické – významné země dle expertů
- ❑ institucionální – top pracoviště
- ❑ autorské – top autoři oboru
- ❑ životnost – zastarávání dokumentů

Sledování produkce

- co nakupujeme do knihovny
- kde najdeme informace

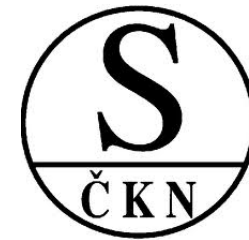

Sledování produkce

- ❑ aktivní a soustavné
- ❑ návštěvy knihkupectví
- ❑ účast na knižních veletrzích a výstavách
- ❑ recenze, literární novinky
- ❑ ediční plány vydavatelů, knihkupců
- ❑ spolupráce s uživateli

Zdroje o novinkách na trhu

- ❑ ediční plány nakladatelů
- ❑ webové stránky nakladatelů
- ❑ České knihy (SČNK)
- ❑ Knihy (internetový deník)
- ❑ Ohlášené knihy (NKP)
- ❑ K-revue (měsíčník)
- ❑ Almanach Labyrint (ročenka)
- ❑ Ulrichsweb Directory
 - časopisy

<https://www.databazeknih.cz/prave-vyslo-knizni-novinky>

Právě vyšlo

knižní novinky

Moskva – Třetí Řím k. autorů

Kniha se věnuje jednomu z nejdiskutovanějších fenoménů ruských dějin, ideji Moskvy coby Třetího Říma, kterou formuloval mnich Filofej ve dvacátých letech 16. století a která dodnes neztratila na své přitažlivosti. Od svého vzniku se proj...více

Ako vyrást v kreatívnom biznise K. Aujeský

Kniha 20 rozhovorov o začínaní, fungovaní a podnikaní v kreatívnom biznise z populárnej Youtube show Marketing Backstage od Kamila Aujeského. Naučíte sa, ako pracovať efektívnejšie a ako neustále rásť v marketingu, reklame, dizajne či podni...více

Půl světa J. Abercrombie

Trnka se narodila, aby bojovala. Jenže když při cvičení zabije svého soupeře, zjistí, že jí všichni nadávají do vrahů. Osud vložil její život do rukou otce Jarviho, který projíždí země Moře střepů a hledá spojence proti čím dál nebezpečnější...více

Takhle se na koni neskáče! T. Stewner

Lili se učí jezdit na koni a nemůže se toho nasytit! Brzy si ale uvědomí, že majitelky jezdecké farmy mají finanční problémy. Navíc je hřebec Hurikán podivně nepřátelský a neklidný... Lili našťěstí rozumí jeho zoufalému ržání! Ukáže se, že tr...více

Písně sirén R. Štulcová

Když se Marina probudila z metamorfózy v těle sirény a kromě zpěvu sirén slyšela zvonění tramvají, domnívala se, že jediná její starost bude zlomit kletbu, aby zachránila svou lásku. Netušila ale čtyři věci: Kdo jsou labutí víly, že její...více

CANDY -17%

Připravte lahodné pokrmy

CANDY FCS 615 X/C/E

kup na **alza.cz**

~~5 990,-~~
4 990,-

České knižní veletrhy

- ❑ Svět knihy – Praha, květen, mezinárodní
- ❑ LIBRI – Olomouc, listopad
- ❑ Veletrh dětské knihy – Liberec, duben
- ❑ Frankfurter Buchmesse – Frankfurt nad Mohanem, říjen
- ❑ Leipziger Buchmesse – Lipsko, březen

Český trh - zajímavosti

- ❑ Střední trh, +SVK
- ❑ Obvyklý náklad: 3000-5000 výt.
- ❑ Nejvyšší náklad: 60000 výtisků
- ❑ Překlady: 1/3 produkce
- ❑ Cena knihy: průměr 261 Kč
- ❑ Hromadná sleva pro knihovny: 5-10%

Zprostředkovatelé

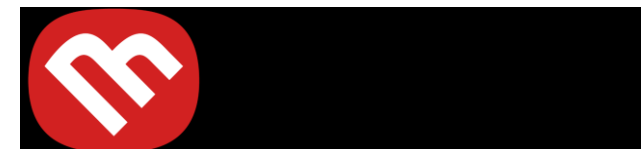
EUROMEDIA[®]

STARMAN BOHEMIA

Zprostředkovatelé

- ❑ [Starman Bohemia](#) – knihy
- ❑ [Intes](#) – knihy
- ❑ [SUWECO](#) – časopisy
- ❑ Ebsco+Minerva – časopisy
- ❑ [Devar](#) - učebnice
- ❑ [Phoenix Books](#) – knihy, UK
- ❑ [Euromedia Group](#) - knihy

Internetová knihkupectví

Desideráta

- ❑ požadované tituly spadající do profilu knihovny
- ❑ nejen nové věci, ale i starší tituly
- ❑ pravidelná aktualizace
- ❑ návaznost na akviziční systém
 - modul akvizice v KS

Evidence objednávek

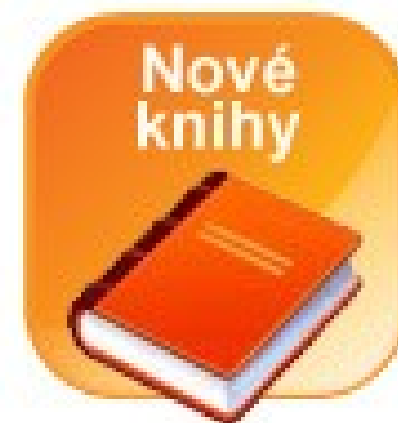
- podklad o objednání
 - pro vyloučení duplicit
 - pro účetnictví
- tištěná evidence
- elektronická evidence
- provázání na systémy knihovny
 - AKS, účetní systém, evidenční systémy

Nové knihy na FSS MU

Počet nalezených záznamů: 6629

Začátek 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 >>> Konec

	Název	Autor	Zdroj	Objednal	Dodavatel	Cena	Zakoupeno		
K	Můžeš změnit svět	Laszlo	náhrada za ztrátu	student	---	0 Kč	2011-03-01	i	upravit OLD
Q	De-centring western sexualities	Kulpa	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	1800 Kč	0000-00-00		upravit OLD
Q	Dialectics of shopping	Miller	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	600 Kč	0000-00-00		upravit OLD
Q	Ethnographic research	Ellen	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	2300 Kč	0000-00-00	i	upravit OLD
Q	Interpretive ethnography	Denzin	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	1200 Kč	0000-00-00		upravit OLD
Q	Works and lives	Geertz	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	700 Kč	0000-00-00		upravit OLD
Q	Romance on a global stage	Constable	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	500 Kč	0000-00-00		upravit OLD
Q	Net sexxx	Waskul	1111 - odd. genderových...	Nedbálková	Phoenix Bookshop	600 Kč	0000-00-00		upravit OLD
K	Ludvik Feigl Čech známý i...	Rychlíková	dar	Šléglová	Národohospodářský ústav...	0 Kč	2011-03-01	i	upravit OLD
K	Ludvik Feigl Čech známý i...	Rychlíková	dar	Šléglová	Národohospodářský ústav...	0 Kč	2011-03-01	i	upravit OLD
K	Daňové zatížení a struktura...	Kotlán	dar	Šléglová	Národohospodářský ústav...	0 Kč	2011-03-01	i	upravit OLD
K	Daňové zatížení a struktura...	Kotlán	dar	Šléglová	Národohospodářský ústav...	0 Kč	2011-03-01	i	upravit OLD
K	Caslin 2010	Homolová	dar	Šléglová	---	0 Kč	2011-03-01	i	upravit OLD

Forma objednávky

- ❑ označení objednávka
- ❑ adresa dodavatele
- ❑ fakturační údaje objedávajícího
 - adresa, IČ, DIČ, kontaktní údaje
- ❑ seznam knih (jednoznačná identifikace)
- ❑ počet výtisků
- ❑ verifikace objednávky
 - razítko, podpis vedoucího knihovny nebo oprávněné osoby, jméno zpracovatele objednávky

Elektronická objednávka

- ❑ vyplnění formuláře u objednavajícího
- ❑ registrace + účet
 - výhodné pro pravidelné objednávky
 - objednávky uloženy v systému dodavatele
 - stav objednávky
 - rychlost
- ❑ vytištění objednávky
- ❑ jednodušší
 - např. odpadá problém identifikace

Urgence objednávky

- ❑ při nedodržení termínu dodávky
- ❑ datum urgency!!!
- ❑ sledování nedodaných dokumentů v AKS nebo interních systémech

Dodání dokumentu

- ❑ příjem dokumentu
 - dodací list
 - faktura
 - průvodní seznam (výměna)
 - darovací seznam (dar)
- ❑ verifikace + kontrola knihy
- ❑ odstranění ze systému objednávek
- ❑ adjustace = označení vlastnictví
- ❑ likvidace faktur = proplacení

Možnosti faktur

- ❑ faktura
- ❑ hotovost
- ❑ paragon nebo daňový doklad
- ❑ kartou
 - v praxi pouze do zahraničí (omezeně)
 - např. Amazon
 - pokud nelze, pak zprostředkovatelé (např. Phoenix Books)

Prvotní evidence

- ❑ přírůstkový seznam
 - hlavní účetní doklad o fondu
 - jednotlivé dokumenty
 - u seriálů pouze celý ročník nebo svazek
 - vyhláška MK ČR č. 88/2002
 - neurčena forma
 - datum zapsání, přír. číslo, způsob nabytí autora, název, místo a rok vydání (včetně případného omezení doby platnosti) + jiné údaje zaručující nezaměnitelnost

- ❑ tištěně x elektronicky

Úbytkový seznam

- hromadné úbytky
- odkaz na samostatný seznam
- ne dokumenty s omezenou dobou platnosti

Save

Z39.50 search

Cancel

Change framework: Default

0

1

2

3

4

5

6

7

8

9

000 ? - LEADER

▲ 00 fixed length control field *

001 ? - CONTROL NUMBER

▲ 00 control field

003 ? - CONTROL NUMBER IDENTIFIER

▲ 00 control field *

005 ? - DATE AND TIME OF LATEST TRANSACTION

▲ 00 control field *

006 ? - FIXED-LENGTH DATA ELEMENTS--ADDITIONAL MATERIAL CHARACTERISTICS--GENERAL INFORMATION

Katalogizace

- [1] G. Willmann, Oxide ceramics for articulating components of total hip replacements, in: L. Sedel, C. Rey (Eds.), Bioceramics, vol. 10, Elsevier, 1997, pp. 123–126.
- [2] H. Liang, B. Shi, A. Fairchild, T. Cale, Applications of plasma coatings in artificial joints: an overview, Vacuum 73 (2004) 317–326.
- [3] A.-S. Loir, F. Garrelie, C. Donnet, J.-L. Subtil, M. Belin, B. Forest, F. Rogemond, P. Laporte, Mechanical and tribological characterization of tetrahedral diamond-like carbon deposited by femtosecond pulsed laser deposition on pre-treated orthopaedic biomaterials, Appl. Surf. Sci. 247 (2005) 225–231.
- [4] J. Fisher, X.Q. Hu, J.L. Tipper, T.D. Stewart, S. Williams, M.H. Stone, C. Davies, P. Hatto, J. Bolton, M. Riley, C. Hardakar, G.H. Isaac, G. Berry, E. Ingham, An in vitro study of the reduction in wear of metal-on-metal hip prostheses using surface-engineered femoral heads, Proc. Inst. Mech. Eng., Part H: J. Eng. Med. 216 (2002) 219–230;

Autoři	• Holzner, Steven, 1957-
Název	• RSS : automatické doručování obsahu vašich WWW stránek
Název originálu	• Secrets of RSS Česky
Vydání	Vyd. 1.
Místo vyd.	• Brno :
Nakladatel	• Computer Press ,
Rok vyd.	• 2007 .
Rozsah	278 s. : il. ; 23 cm
ISBN	9788026114797 (brož.)
Poznámka	Převážně přeloženo z angličtiny Obsahuje rejstřík
Předmět.heslo	• internetové zdroje • WWW stránky • WWW technologie • RSS technologie
Forma a žánr	• příručky
Autoři,ost.	• Šindelář, Jan, 1978-
Jednotky(signatura)	Všechny jednotky
Jednotky-DK	Fakulta informatiky
Jednotky-DK	Fakulta sociálních studií

Katalogizace

- ❑ zpracování/popis fondů
- ❑ umožňuje vyhledání dokumentů
- ❑ výsledek procesu katalogizace:
 - bibliografický záznam (např. ČNB)
 - katalogizační záznam

Bibliografický x katalogizační

- ❑ bibliografický záznam
 - informuje o existenci dokumentu
 - neinformuje o umístění dokumentu

- ❑ katalogizační záznam
 - záznam v katalogu knihovny
 - odkaz na umístění ve fondu
 - odkaz na knihovnu (sigla)

- ❑ **úkol:** zjistěte siglu své knihovny

Autoři	● Holzner, Steven, 1957-
Název	● RSS : automatické doručování obsahu vašich WWW stránek
Název originálu	● Secrets of RSS Česky
Vydání	Vyd. 1.
Místo vyd.	● Brno :
Nakladatel	● Computer Press,
Rok vyd.	● 2007.
Rozsah	278 s. : il. ; 23 cm
ISBN	9788025114797 (brož.)
Poznámka	Převážně přeloženo z angličtiny Obsahuje rejstřík
Předmět. heslo	● internetové zdroje ● WWW stránky ● WWW technologie ● RSS technologie
Forma a Žánr	● příručky
lokace v knihovně, signatura	
Jednotky(signatura)	Všechny jednotky
Jednotky-DK	Fakulta informatiky
Jednotky-DK	Fakulta sociálních studií
SYSNO	000500696

- popisné údaje
- selekční údaje

- [1] G. Willmann, Oxide ceramics for articulating components of total hip replacements, in: L. Sedel, C. Rey (Eds.), Bioceramics, vol. 10, Elsevier, 1997, pp. 123–126.
- [2] H. Liang, B. Shi, A. Fairchild, T. Cale, Applications of plasma coatings in artificial joints: an overview, Vacuum 73 (2004) 317–326.
- [3] A.-S. Loir, F. Garrelie, C. Donnet, J.-L. Subtil, M. Belin, B. Forest, F. Rogemond, P. Laporte, Mechanical and tribological characterization of tetrahedral diamond-like carbon deposited by femtosecond pulsed laser deposition on pre-treated orthopaedic biomaterials, Appl. Surf. Sci. 247 (2005) 225–231.
- [4] J. Fisher, X.Q. Hu, J.L. Tipper, T.D. Stewart, S. Williams, M.H. Stone, C. Davies, P. Hatto, J. Bolton, M. Riley, C. Hardakar, G.H. Isaac, G. Berry, E. Ingham, An in vitro study of the reduction in wear of metal-on-metal hip prostheses using surface-engineered femoral heads, Proc. Inst. Mech. Eng., Part H: J. Eng. Med. 216 (2002) 219–230;

Bibliografické údaje

- ❑ slouží pro identifikaci popisné jednotky
- ❑ oblast údajů:
 - o názvu a odpovědnosti
 - o vydání
 - nakladatelských
 - fyzického popisu
 - o edici
 - poznámek
 - standardního čísla

Dělení bibliografických údajů

- derivované údaje
 - převzaté z dokumentu
- askribované údaje
 - doplněné zpracovatelem záznamu

Selekční údaje

- slouží pro vyhledání dokumentů
- dělení
 - jmenné
 - věcné

Katalogizační pravidla

- soubor pravidel, metodických pokynů a zásad pro výběr a formalizaci údajů v katalogizačním a bibliografickém záznamu
- cíle katalogizačních pravidel:
 - původně pokyny a zásady pro vytváření a organizaci katalogu jmenného, předmětového, popř. i systematického.
 - dosažení jednotnosti (předpoklad k výměně záznamů)

Vývoj katalogizačních pravidel v Č(S)R

- 1921
 - Tobolka – Pravidla jimiž se řídí budování abecedního seznamu jmenného
- 1925
 - Borecký – Pravidla katalogu základního (lístkového abecedního seznamu jmenného) s dodatkem popisu spisů drobných
- 1950
 - Prozatimní pravidla abecedního seznamu jmenného
- 1959
 - Nádvorník a kol. – Pravidla jmenného katalogu

Vývoj katalogizačních pravidel v Č(S)R

- 1960
 - Pravidla jmenného katalogu pro střední a menší knihovny
- 1964
 - ČSN 01 0195 Bibliografický (dokumentační) a katalogizační záznam
- 1969
 - Nádvorník a kol. – Pravidla jmenného katalogu (2. vydání)
- 1971
 - Horák, Urbánková, Wiždálková – Speciální pravidla pro popis starých tisků, prvotisků a rukopisů

Vývoj katalogizačních pravidel v Č(S)R

- 1972
 - Vodičková a kol. – Pravidla jmenného záznamu speciálních dokumentů a analytického popisu
- 1988
 - ČSN 01 0168 Tvorba jmenného záhlaví
- 1992
 - ČSN 01 0195 Bibliografický záznam
- 90. léta = implementace mezinárodních norem
 - 1993-98 - české překlady ISBD
 - 1994 – český překlad AACR2R
 - 1996 – stanovená národních standardů ISBD(G), AACR2
 - 2015 – přechod na RDA

ISBD pravidla – bibliografický popis

- ❑ ISBD(G) – všeobecný popis (1993)
- ❑ ISBD(M) – monografie (1993)
- ❑ ISBD(A) – staré tisky a prvotisky (1997)
- ❑ ISBD(CM) – kartografické dokumenty (1997)
- ❑ ISBD(NBM) – neknižní dokumenty (1996)
- ❑ ISBD(ER) – e-zdroje (1998)
- ❑ ISBD(PM) – tištěné hudebniny (1997)
- ❑ ISBD(CR) – seriály a jiné periodické publikace (2002)

Mezinárodní pravidla ISBD

□ hlavní cíle

- všeobecná srozumitelnost záznamu
- výměna záznamů/sdílení záznamů
- převod záznamů do strojem čitelné podoby

□ co řeší ISBD

- specifikace údajů
- pořadí
- interpunkci

Druhy katalogizace

□ jmenná

- bibliografické údaje (autor, název, vydání, vydavatel, rok)

□ věcná

- popis obsahu dokumentu = o čem dokument je
- témata, kterými se dokument zabývá

Jmenný popis

- ❑ katalogizační pravidla
 - AACR2 (do 2015), RDA (od 2015)
- ❑ MARC21
- ❑ jmenné selekční údaje
- ❑ předepsané prameny popisu

Věcný popis

□ obsah dokumentu

□ selekční jazyky

➤ předmětové

❖ postkoordinované (klíčová slova)

❖ prekoordinované – předem daná pravidla tvorby (předmětová hesla, tezaury)

➤ systematické (klasifikace - MDT, DDC)

➤ metoda konspektu

❖ význam v akvizici

❖ tematická mapa fondu

❖ ukázka použití metody konspektu v NK ČR

Authority

☐ autoritní rejstříky

- Národní autority ČR ([info](#), [databáze](#))
 - ❖ jmenné (např. autoři)
 - ❖ věcné (tematické, geografické a formální autority)
- [VIAF](#) (OCLC)
 - ❖ mezinárodní, součástí i NA

Trendy v katalogizaci

- popis elektronických dokumentů, výzkumných dat,...
 - metadata
 - podpora nových rozhraní vyhledávání
- standardizace
 - podpora mezinárodních standardů
- sdílená katalogizace

Sdílená katalogizace

- ❑ kooperační činnost knihoven při vytváření bibliografických záznamů
- ❑ v ČR posun ⇔ přebírání záznamů
- ❑ proces přebírání záznamu:
 - vyhledání záznamu
 - stažení záznamu
 - úprava záznamu
 - uložení ve vlastním systému
- ❑ výhody x nevýhody

Technické předpoklady sdílené katalogizace

- stejný komunikační protokol
 - není nezbytné, ale vhodné
 - u nás nejčastěji Z39.50
- shodné kódování
 - UTF-8 (CP1250, ISO 8859-2, CP 859)
- podpora standardů
 - v ČR převažuje formát MARC21
 - podmínkou podpora pravidel RDA

Organizační předpoklady SK

- ❑ shodná úroveň katalogizace
 - úroveň záznamů u dodávající knihovny by neměl být nižší
- ❑ shodná katalogizační pravidla
 - v ČR není problém
- ❑ shodné věcné třídění
 - MDT + jiný dle dohody spolupracujících knihoven
- ❑ shodná práce s autoritami

Organizace knihovního fondu

- druhy dokumentů
- práce s fondem
- značení fondů

Knihovní fond

- ❑ organizovaný soubor dokumentů (k.j.)
- ❑ plánované budování
- ❑ vyznačeno vlastnictví knihovny
 - např. signatura, razítko organizace
- ❑ typ a funkce knihovny
 - veřejná x VŠ knihovna
- ❑ cílová skupina
 - počet, složení

**Jaké druhy
dokumentů mohou být
v knihovně???**

Složení knihovního fondu

☐ Monografie

- knihy (beletrie, odborná literatura, populárně-naučná literatura)

☐ Seriálové dokumenty

- seriály (noviny a časopisy, ročenky, periodické sborníky, výroční zprávy)
- integrační zdroje (průběžně aktualizované dodáváním nových částí, např. publikace z volných listů)

☐ Šedá literatura

- vysokoškolské kvalifikační práce, sborníky,...

☐ Kartografické dokumenty

- mapy, plány, atlasy

☐ Hudebniny

- noty, zpěvníky

☐ Zvukové dokumenty

- Hudební CD, CD s mluveným slovem (audioknihy)

☐ Audiovizuální dokumenty

- filmy

☐ Elektronické zdroje

- databáze, e-časopisy, e-knihy,...

Vlastnosti KF

- dynamičnost
- reflexe požadavků čtenářů
- problematika životnosti informací
- forma dokumentů
- prostory knihovny

Přístupnost fondu

- ❑ volně přístupný fond **x** po objednání
- ❑ výhody, nevýhody

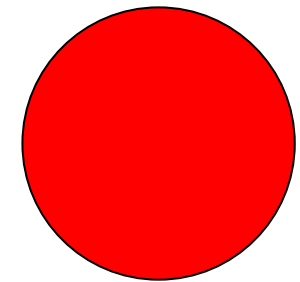
Status dokumentů v KF

☐ absenční

- krátkodobé, klasické, dlouhodobé výpůjčky

☐ prezenční

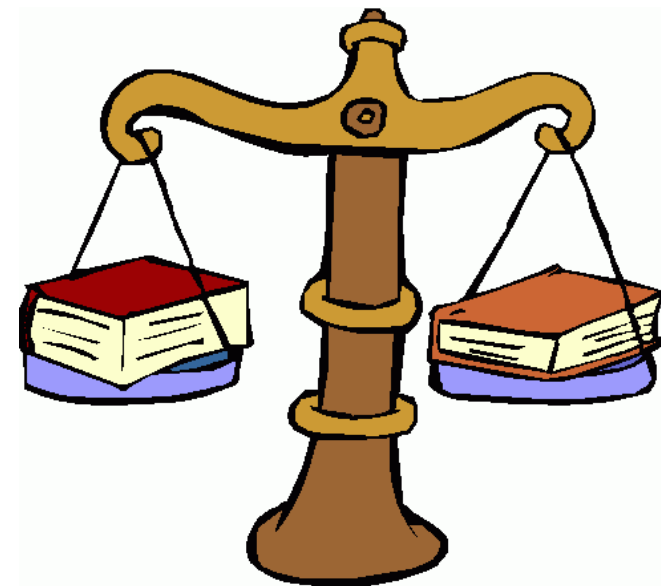
- dostupné v knihovně, výpůjčky přes noc

Práce s knihovním fondem

= linka zpracování:

- doplňování
- přemísťování
 - např. sklad, pobočka, jiná oborová skupina
 - statistiky výpůjček
 - katalog, AKS
- vyřazování

Vyřazování z KF

- ❑ odstranění knih. jednotek z fondu
 - katalog AKS, úbytkový seznam
- ❑ důvody:
 - zastaralý obsahu, poškození, ztráta
- ❑ nabídkový seznam
 - partnerské knihovny
 - konference Knihovna
 - antikvariáty
 - čtenáři (symbolický poplatek nebo zdarma)
 - sběrný dvůr (až 2Kč/kg)

Revize knihovního fondu

Revize knihovního fondu

- Knihovní zákon (257/2001 Sb.)
 - §16 Evidence a revize knihovního fondu
- Cíl = zjištění skutečného stavu fondu

Fond	Frekvence
do 100 000	5 let
100 001 - 200 000	10 let
200 001 - 1 000 000	15 let
1 000 001 - 3 000 000	5% fondu/rok
3 000 000+	200 000 k.j./rok

Revize KF

- ❑ Mimořádná revize
 - nařízení nadřízeného orgánu, změna pracovníka, násilné vniknutí, nalezení knih mimo knihovnu
- ❑ Namátková a zkrácená revize
- ❑ Forma revize:
 - porovnání s přírůstkovým seznamem
 - porovnání s místním seznamem
- ❑ Komise (2+ členové)

Výsledky revize a řešení problémů

- ❑ nedohledané knihy
 - odpisy, nahrazení
- ❑ knihy nejsou zapsány
 - neprodleně zapsat
- ❑ přírůstkový seznam není správně veden
 - opravit
- ❑ nalezení chybějících knih
 - přesun na správné místo, změna statusu
- ❑ objevení zastaralých knih
 - odpis

Protokol o revizi

- ❑ rozsah a doba revize
- ❑ druh seznamu
- ❑ členové revizní komise
 - + kdo se na revizi podílel
- ❑ seznam chybějících knih
- ❑ návrhy opatření
- ❑ poškozené, chybějící knihy
 - provozní změny

Revize KF

- supervize
 - dohledávání chybějících knih
- odpisy bez řízení o náhradě škody
- do 0,5% výpůjček
 - jinak úhrada škody institucí + správní řízení s osobou odpovědnou za fond
- technické zabezpečení revize
 - čtečky čárových kódů
 - technologie RFID
 - ruční

Značení dokumentů ve fondu

- signatury
- lokační a orientační funkce
- informační systém knihovny
 - popisky regálů
 - navigace v knihovně

Stavění fondu

- jaké druhy stavění fondu znáte?
- kdy je vhodné je použít?
- máte oblíbené signatury

Stavění fondu

- ❑ pořadové číslo
- ❑ abecední
 - autor, název (beletrie)
- ❑ oborové
 - skupiny, klasifikace
- ❑ geografické
- ❑ jazykové
- ❑ formátové, druhové

Stavění fondu

□ kombinace

- FF MU - MDT + autor
- ESF MU - skupina + číslo
- FSS MU - skupina, pořadové číslo, indexy
- GeoÚ PŘF UK - formát, skupina, číslo, indexy

□ barvy

Ochrana knihovního fondu

- vlivy prostředí
- živelné pohromy
- technologie

Definice

☐ Ochrana fondu

- běžné činnosti, skladování, uchovávání, zabezpečení, kvalifikace knihovníků,...

☐ Konzervace fondu

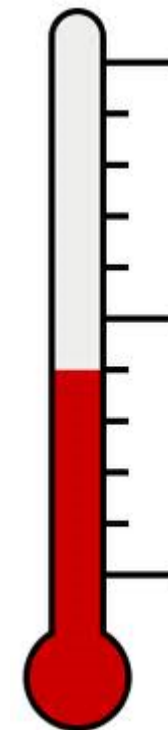
- specifické činnosti, ochrana proti degradačním procesům, poškození a zkáze

☐ Restaurování fondu

- činnosti vedoucí k vylepšení stavu fondu (čas, živelné pohromy, používání,...)

Teplota a vlhkost

- ❑ udržovat stálé podmínky
- ❑ nižší teplota
 - knihy x čtenář
 - kompromis 16-21°C
- ❑ vlhkost 40-60%
- ❑ kontrola přístroji, klimatizace, odvlhčovače, větrání
- ❑ problém ve skladech
 - vyšší vlhkost, plísně

Světlo

- ❑ nepřítel knihovního fondu
 - škodí umělé i přirozené
- ❑ co nejnižší intenzita světla
 - 50 luxů ve výstavních prostorách
 - sklady tma
- ❑ žaluzie a UV filtry na oknech
- ❑ žárovky lepší než zářivky
 - mezi regály každé 2m 1x40-60W
 - v uličce každé 4-5m 1x75W
- ❑ problematika starých tisků

Prach a znečištěné ovzduší

- ❑ problematický prach
 - kyselost papíru
- ❑ pravidelné vysávání
- ❑ zabezpečení oken, klimatizace, cirkulace vzduchu
- ❑ prašnost ve skladu
 - těsnost regálů, protiprachové manžety

Živelné pohromy

- ☐ voda
- ☐ oheň
- ☐ válečné konflikty
- ☐ evakuační plán

Voda

- ❑ povodně, vodovodní havárie, zatíkáání
- ❑ zvýšení vlhkosti
- ❑ obrana
 - stavění budov mimo záplavová území
 - knihovny ve vyšších patrech
 - vzácné knihy ve vyšších patrech
- ❑ zmrazování fondů

Oheň

- ❑ protipožární plán
- ❑ hasicí přístroje
- ❑ nouzové východy
 - dobře označené
 - uvolněné

Biologické faktory

- brouci, plísně, hlodavci
- souvisí s prostředím
- dezinfekce (Savo)
- dezinfekce
- deratizace

Krádeže

- krádeže dokumentů, techniky
- minimalizovat nebezpečí krádeží
- vhodné rozmístění služeb
 - stálý dozor
- dostatečné personální zabezpečení
- šatny, odkládací prostory
- kamerový systém (ano x ne)
- ideální 1 vchod/východ
- zabezpečení oken

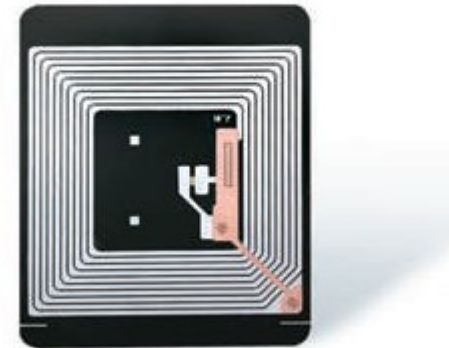

Zabezpečení dokumentů proti krádeži

- magnetické proužky
- RFID čipy

X

Detekční brány + de/aktivátory

Speciální dokumenty

- jak je chránit
 - staré tisky
 - mikrofiše
 - fotografie

Automatizace

- ICT a standardy
- knihovní systémy
- informační systémy
- další systémy
- propojování systémů

Automatizace

- ❑ integrace nových komunikačních technologií a výpočetní techniky
 - do knihoven a informačních středisek
 - cíl: zefektivnění a racionalizace činnosti
- ❑ zavádění a správa automatizovaných knihovnických systémů (AKS)
 - 2. pol. 90. let
 - často zúženo na OPAC a katalogizaci
- ❑ implementace standardů
- ❑ sdílení dat
 - např. souborné katalogy, sdílená katalogizace

Digitalizace

- ☐ proces
- ☐ technologie
- ☐ standardy
- ☐ workflow
- ☐ digitální knihovny

Digitalizace

- proces převodu tištěných dokumentů do elektronické podoby
- aktuální téma v knihovnách
- důvody
 - ochrana kulturního dědictví
 - záložní kopie
 - větší dostupnost literatury

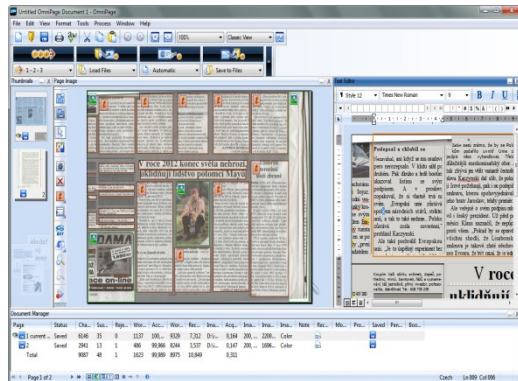
Proces digitalizace

- ❑ výběr dokumentů
- ❑ příprava workflow
- ❑ volba vhodného zařízení
- ❑ převod do digitální podoby
 - úprava na PC
 - OCR, ořezání, otočení, srovnání zkosení, zvýšení kontrastu, jasu, úprava barev,...
 - uložení do výstupního formátu

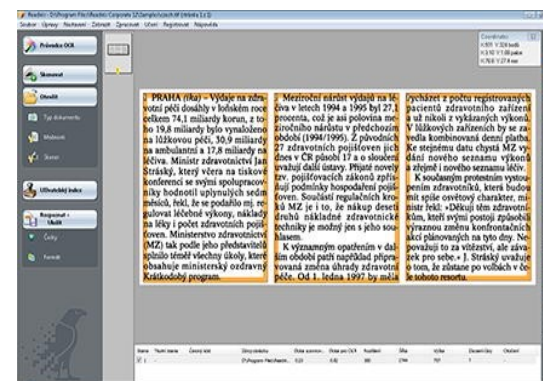
OCR = Optical Character Recognition

- ❑ automatické rozpoznávání textu
 - obrazová předloha
 - analýza znaků
 - porovnání s DB (znaky, slova)
 - rozpoznávání ručně psaného písma
- ❑ kvalita OCR
 - přesnost rozpoznání
 - kvalita předlohy
- ❑ OCR pro národní jazyky

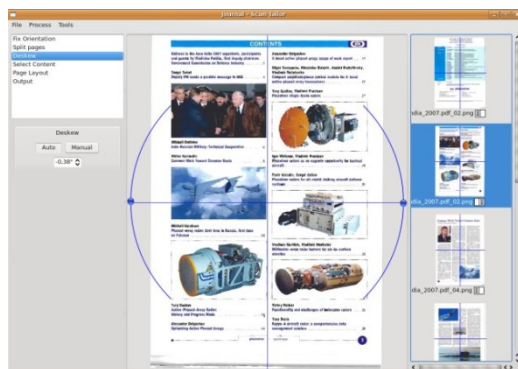
OmniPage

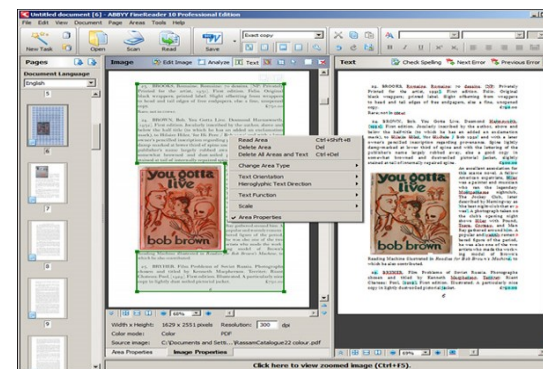
Readiris

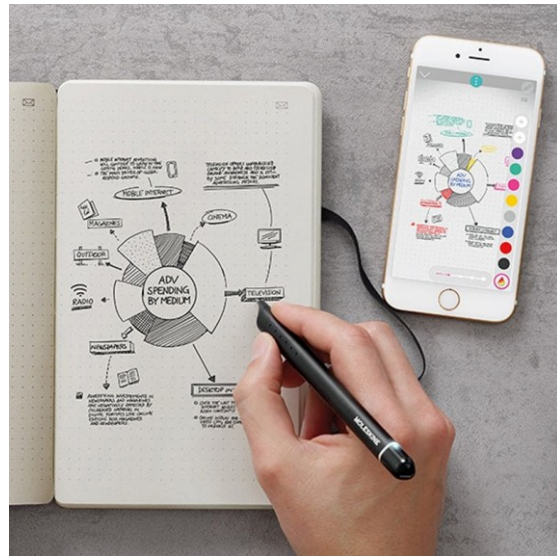
ScanTaylor

Abby Fine Reader

Ruční a tužkové skenery

<https://youtu.be/YnbhLStChMc>

Siberian tiger
The Siberian tiger (*Panthera tigris altaica*), also known as the Amur, Manchurian, Alai, Korean, North China or Ussuri tiger is a subspecies of tiger which once ranged throughout Western, Central Asia and eastern Russia, though it is now completely confined to the Amur-Ussuri region of Primorsky Krai and Khabarovsk Krai in far eastern Russia, where it remains protected. It is the biggest cat

Plochý skener

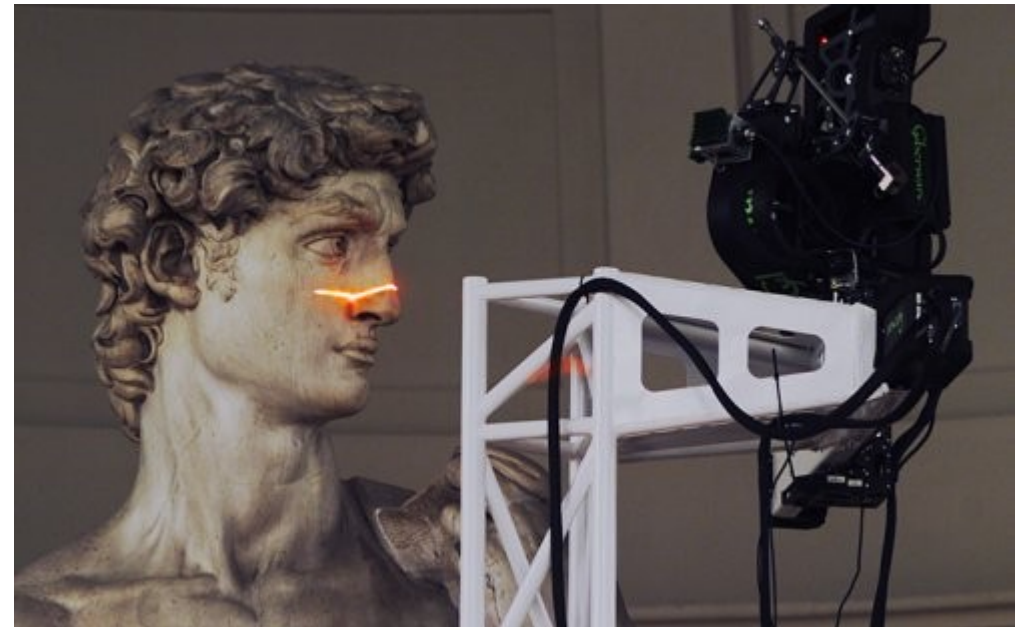

Rotační skener

3D skener

- tvorba 3D modelů

Knížní skener

Úložiště/repositář

- ❑ volba vhodného SW/HW řešení
- ❑ volba vhodného formátu
 - TXT, PDF, DjVu, PNG, JPG, TIFF, ePub, XML,...
- ❑ základní požadavky
 - bezpečnost
 - dlouhodobá udržitelnost
 - zálohování úložiště

LTP = long term preservation

- ❑ dlouhodobé uchování dokumentů
- ❑ digitální objekty
 - nebudou nikdy ztraceny nebo poškozeny
 - jsou důvěryhodné
 - je možné je vždy najít
 - je možné jim vždy rozumět i přes problémy zastarávání technologií

Strategie LTP

□ emulace

- uchovávání digitálních objektů s originálním SW i operačním systémem

□ migrace

- konverze do novějších formátů

Metadata

- data o datech
 - strukturovaná data, která nesou info o dokumentech
 - zejména ve vztahu k e-dokumentům
- jsou součástí zdroje
 - např. metatagy v HTML
- metadatové formáty
 - Dublin Core, MARCXML, MODS, METS, TEI, EAD,...

Druhy metadat

□ popisná

- údaje o tvůrcích, názvu, vydavateli, roku vydání,...

□ administrativní

- archivační = původ a historie objektu,...
- technická = formát, komprese, velikost souboru,...
- právní + přístupová = jak nakládat s dokumentem

□ strukturální

- info o vnitřní struktuře digitálního objektu

Národní digitální knihovna

<http://www.digitalniknihovna.cz>

The screenshot displays the National Digital Library website. At the top, there is a search bar with the text "Hledat v digitální knihovně" and a search icon. To the right of the search bar are icons for a message and the Czech flag. Below the search bar, the page is divided into several sections. On the left, there is a navigation menu with the following items: "Moravská zemská knihovna", "DOMŮ", "SBÍRKY", "INFORMACE", "HLEDAT", "PROCHÁZET", "FACEBOOK", and "GOOGLE+". Below the navigation menu, there are two buttons: "To se mi líbí 414" and "Sdílet". The main content area is titled "Mohlo by se vám líbit" and "Veřejně dostupné novinky". It features a grid of book and document covers with their titles, authors, and dates. The items include: "Šachy" by Činčera, Josef K. (1923), "Rašple: humoristický list dělného lidu :..." (1890-1924), "Oh, Kay! Clap yo' hands : fox trot. Do..." by Gershwin, George (1914), "Davidova houpačka" (1926-1931), "Malovaná mládež: humoresky ze života..." by Zýbal, František (1941), "Lidové noviny" (1893-1945), "Ideály humanitní: (několik kapitol)" by Masaryk, Tomáš (1919), "Stát československý" by Machát, František (1918-1920), "Máj" by Mácha Karel Hynek (1896), "Když slunéčko svítí : verše" by Raš, Karel Václav (1889), "Jak se dělá divadlo?: nezbytná příručka pr..." by Mahen, Jiří (1921), "Rovnost : list sociálních demokrat..." (1885-1928, 1945-2001), "Výroční zpráva státního reálného..." (1939-), "... výroční zpráva zemské vyšší reálné..." (1900-1948), "Jahres-Bericht der deutschen Landes..." (1892-1926), and "Výroční zpráva odborných..." (1938-19-). Each item has a small thumbnail image and a button indicating its type, such as "Kniha" or "Noviny a časopisy".

ProQuest

Správa e-zdroju

Search tips

All terms Scholarly journals Journals

Advanced search

Search subject areas [List view](#)

propagace

školení

The Arts

Business

Health & Medicine

History

Literature & Language

News & Newspapers

Science & Technology

Social Sciences

Learn about the all-new ProQuest platform

- Search the online Help.
- Learn about search syntax changes in the new ProQuest.
- Discover answers to common questions at ProQuest's Product Support Center.
- Got an uncommon question? Contact our Customer Support Team.

Akvizice EIZ

- ❑ nákup zdrojů
- ❑ sledování produkce a trendů
- ❑ zkušební přístup
- ❑ zohlednit požadavky uživatelů
- ❑ zohlednit statistiky
- ❑ producenti a zprostředkovatelé – např. AiP, Suweco

Propagace EIZ

- školení uživatelů
- návody a manuály
- osobní konzultace uživatelům
- integrace do výuky
- školení, semináře a konference
 - Inforum

Statistiky, evidence činnosti

Nevením žádné
statistic

e, kterou jsem
sám
nezfalšoval.

WINSTON CHURCHIL

Nejsou důležitá data,
ale jejich správná
interpretace!

Statistiky v knihovnách

- ❑ roční výkaz knihovny
 - akademické knihovny
 - veřejné knihovny

- ❑ deník knihovny
 - evidence kulturních akcí veřejné knihovny
 - podklad pro roční výkaz

- ❑ metodika pro měření virtuálních návštěv

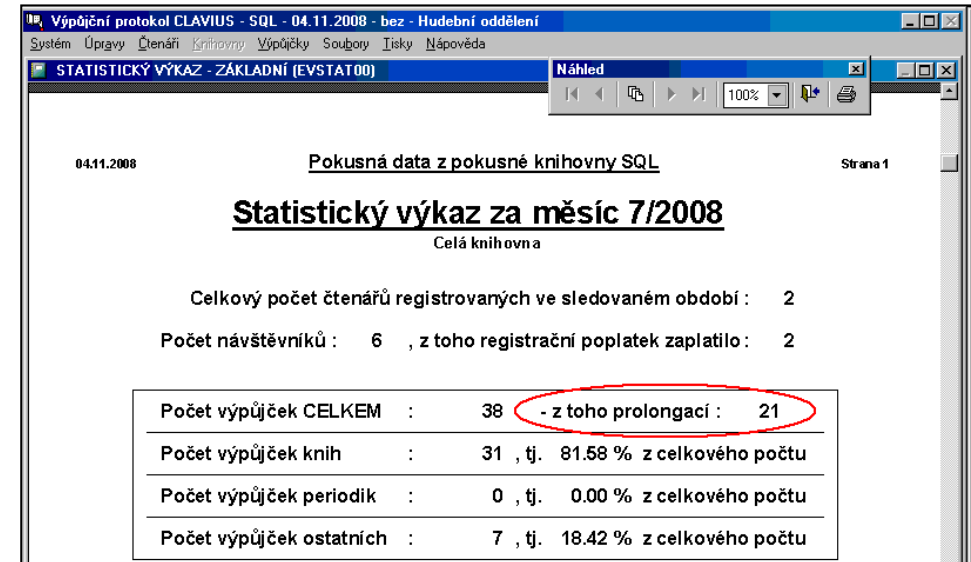
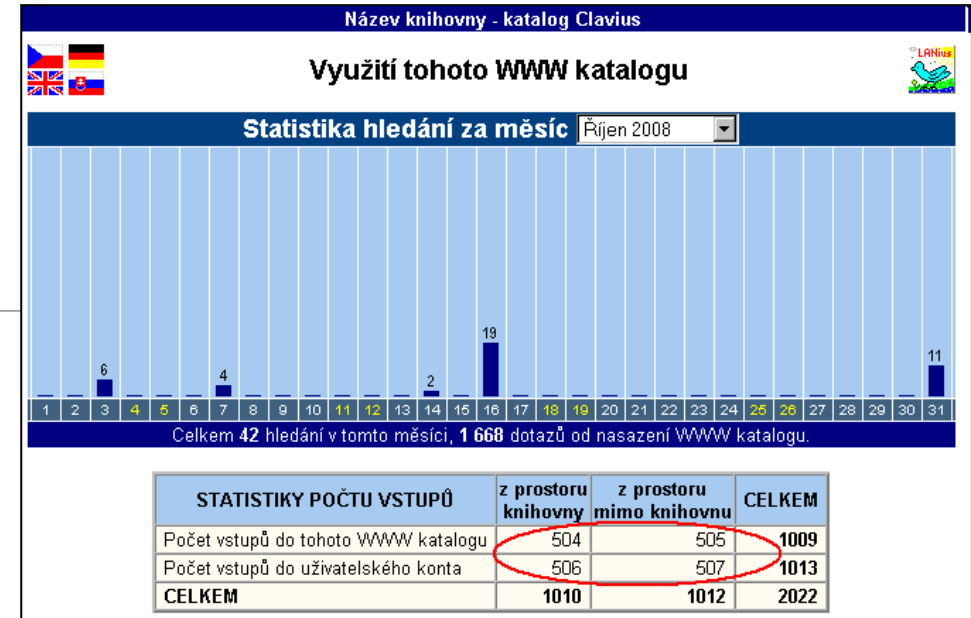
- ❑ více informací na webu NKP

Možnosti výstupů

Roční statistika Ústřední knihovny FSS

Za rok: 2011

Měsíc	Uživatelé		Vypůjčky				MVS		MMVS		Kopie		Ostatní		
	Čtenáři	Registrace	Absenční	Prezenční	Přes noc	Selfcheck	z UK	do UK	z UK	do UK	Knihovnici	Celkem	Rešerše	Vzdělávání	Konzultace
leden 2011	16650	31	4091	6851	361	502	32	9	1	0	0		0	0	0
únor 2011	11946	44	3612	4866	169	388	36	29	0	0	0		0	1	0
březen 2011	22129	32	4665	12652	281	526	40	30	1	0	0		0	10	0
duben 2011	19372	19	4320	11244	503	418	20	25	0	0	0		0	8	0
květen 2011	21459	15	3766	9126	415	536	13	13	0	0	0		0	1	0
červen 2011	12552	8	3460	4325	208	327	15	5	1	0	0		0	0	0
červenec 2011	1117	4	944	453	32	18	16	8	0	0	0		0	0	0
srpen 2011	0	0	0	0	0	0	24	25	0	0	0		0	0	0
září 2011	8845	354	3456	3035	140	252	13	10	1	1	0		0	13	0
říjen 2011	21361	154	4483	9092	257	548	38	27	1	0	0		0	3	0
listopad 2011	9539	48	1952	4307	107	228	15	6	0	0	0		0	8	0
prosinec 2011															
Celkem:	144970	709	34749	65951	2473	3743	262	187	5	1	0		0	44	0

Benchmarking

- nástroj strategického managementu
 - vznik – 80. léta Xerox
- srovnání s jinými knihovnamí
 - zlepšení praxe
 - efektivnost služeb
 - kvalifikace a schopnosti zaměstnanců
 - potřeby uživatelů
 - podklady pro zřizovatele
- uplatnění nejlepších výsledků ve vlastní knihovně

Dělení benchmarkin gu

Druhy benchmarkingu

- ❑ **konkurenční** – orientace na produkty a služby, porovnání s přímými konkurenty, velmi náročné
- ❑ **funkcionální** – orientace na jednu nebo více funkce organizace
- ❑ **procesní (generický)** – orientace na konkrétní procesy organizací s podobnou činností (nemusí být konkurenti)
- ❑ **zákaznický** - srovnává poskytované služby a požadavky uživatelů/zákazníků
- ❑ **taktický** - procesy v jednotlivých odvětvích

Další informace o benchmarkingu

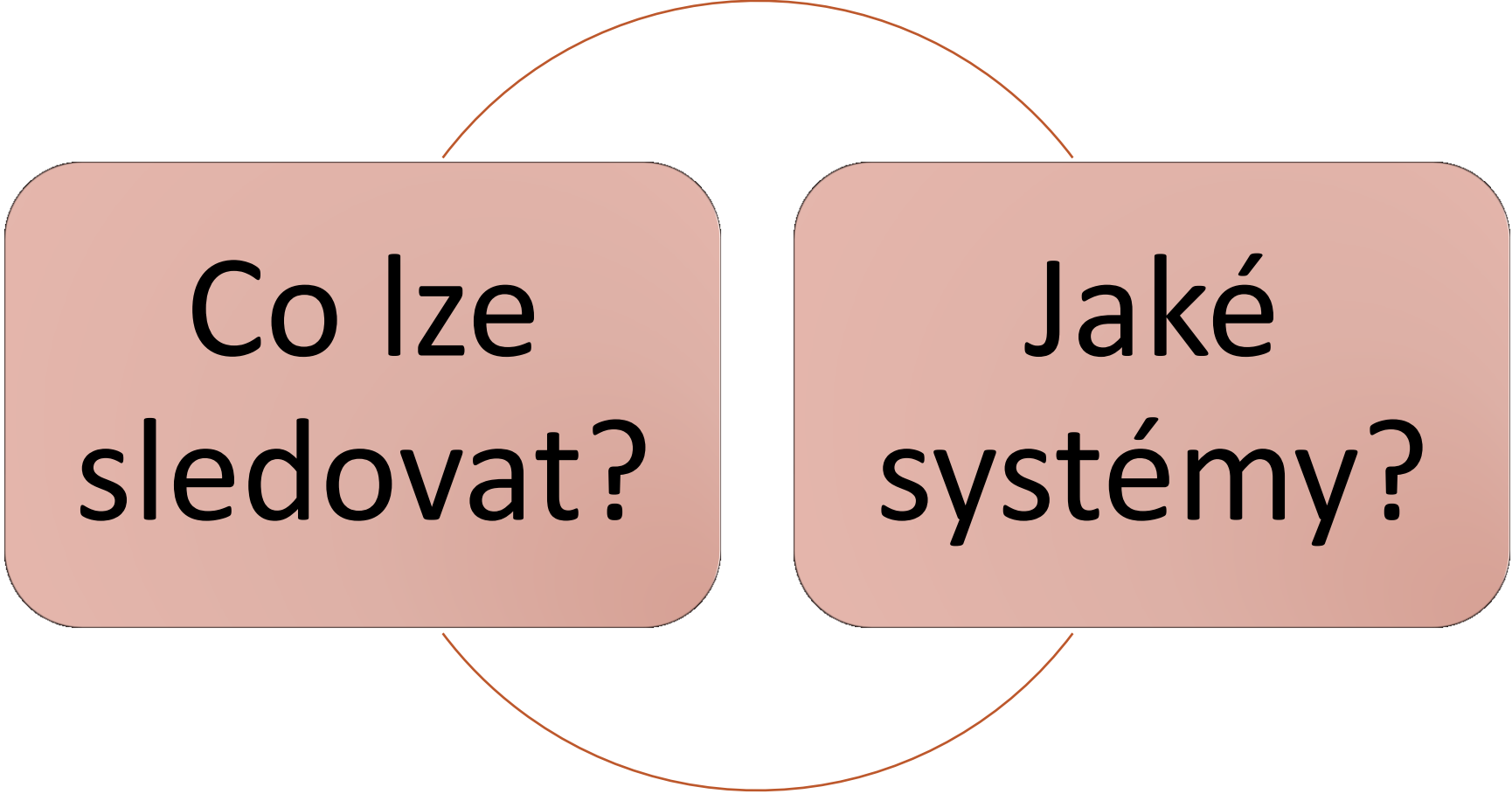
- ❑ Projekt „Benchmarking knihoven“
- ❑ článek Benchmarking knihoven
 - V. Richter
- ❑ přednáška Měření výkonu a činnosti knihoven: projekt Benchmarking knihoven (v rámci Bloku expertů)
 - V. Richter
- ❑ prezentace Benchmarking jako EBL metoda v KUK MU Brno
 - Z. Dohnálková

Akademické knihovny

- projekt pod AKVŠ
- hledání systému
 - LibQual+, BIX, jiný na míru
- nová podoba ročního výkazu AK
 - workshopy odborníků
- řešení v roce 2015??? ne říjen 2018!!!
 - zatím systém pro sběr, chystá se analytika

Další možnosti měření výkonu

- ROI = return on investments
 - návratnost investic
 - kolikrát se vrátí každá investovaná koruna
 - MěK v Praze
- datová analytika
 - chování uživatelů v systémech knihoven

Co lze
sledovat?

Jaké
systemy?

• Jak správně vědět

• nástroje používat

Základní oblasti

- ❑ druh knihovny (jakou knihovnu propagujeme)
- ❑ objekt propagace (co chceme propagovat)
- ❑ cílová skupiny (pro koho)
- ❑ cíle propagace (čeho chceme dosáhnout)
- ❑ forma propagace (jak budeme propagovat, jaké nástroje použijeme)
- ❑ místo propagace (kde budeme propagovat)

Co budeme propagovat

- přesně popsat předmět propagace
 - služba - EDD, MVS, kopírování
 - produkt - vlastní katalog, EIZ
 - image - např. změna image knihovny, budování a posílení značky
- znát ho a vědět o něm vše
 - klady i zápory
 - v čem je přínos
 - proč začít používat

Cílová skupina

AKADEMICKÉ

studenti

akademičtí
pracovníci

vedení
fakulty a
univerzity

odborná
veřejnost,
komunita

ZÁKLADNÍ

děti

teenageři

dospělí

senioři

Cíle propagace

- proč propagujeme???
- jaký má být výsledek???
 - dostat do povědomí
 - naučit efektivně využívat
 - lobby u vedení, ZŘIZOVATELE
 - ???

Forma propagace

- ❑ nezanedbávat klasickou propagaci
 - nástěnky, upozornění na dveřích, propagační materiály
- ❑ propagace v online prostředí
 - web knihovny
 - sdílení online
 - ❖ dokumenty ([Issuu](#), [DocStock](#),...), videotutoriály ([Screentoaster](#), [Vimeo](#))
 - blogy, RSS
 - komix, virtuální prohlídky,...
 - obrazovky PC - pronájem ve Zlíně

Propagujeme všude?

NOC S ANDERSENEM 2017

17. ročník mezinárodní akce k podpoře dětského čtení probíhá na mnoha místech Čech, Moravy, Slezka, Slovenska, Polska, Slovinska, Ukrajiny a Českých škol bez hranic.

Patronem 17. ročníku pohádkového nocování jsou hrdinové Čtyřlístku a jejich výtvarník Jaroslav Němeček.

Klub dětských knihoven SKIP ČR a pořádají v pátek 31. března 2017 Noc s Andersenem 2017. Účast dětí je zapotřebí dopředu domluvit s organizátory. Více na www.nocsandersenem.cz

skip

BRAŇTE KNIHU!

 Jak to dobře umíš číst, slyšit prosty - to má ráda?	 Jaké je to čtení k slasti, není v ní přivláčené kosti!	 Je to stará historie, mastnota ale papír páje.
 Jak to lévá v světě všude, pekáť na knihu se klade.	 Čert vzal všechny knižní značky, našpuk máme srky, tpačky?	 Musa pěkná mousta bílava klidně a knižky vytvára...
 Jak se čít knižka v raji, dětičky když s ní si hraji!	 Prvi, peti, jsi se lepi, v desí knihu posketej!	 Kamni vřelino k užítka je, našlytk ji podstavaj.
 Také pes má k čtení vlnky, proč vlnk knihu nemá noby?	 Knihu bez námsly +1000, když ji posetě nikde stratis.	 Za to, že ji káleklo chvilik, ejhle jak ji dočítat!

Komunikace

- ❑ e-mail, telefon, formulář na webu,...
- ❑ sociální sítě
 - Facebook, Twitter, Ning, [K4U](#)
- ❑ webové stránky
- ❑ školení, propagační akce, průzkumy
- ❑ osobní setkání - vyučující, open coffee
- ❑ média – lokální, celostátní
 - tiskové zprávy, pozvání do pořadů

PR oddělení

- ❑ velké knihovny
- ❑ zajišťují komunikaci s veřejností, médii,...
- ❑ jednotný vizuální styl, design manuál

ena

Další možnosti propagace?

- guerrilla marketing
 - Guerrilla Readers
- geolokace
 - geocaching, Gowalla, Foursquare
 - NYPL, LoC
- slevové portály
- něco jiného???

Místo propagace

- prostory knihovny
- mimo knihovnu
- online prostředí
- možnost kombinace

Jak čtome?

1938

1939

1926

1922

1929

1924

1927

1925

1923

1921

1919

1917

1915

1913

1911

1909

1907

1905

1903

1901

1899

1897

1895

1893

1891

1889

1887

1885

1883

1881

1879

1877

1875

1873

1871

1869

1867

1865

1863

1861

1859

1857

1855

1853

1851

1849

1847

1845

1843

1841

1839

1837

1835

1833

1831

1829

1827

1825

1823

1821

1819

1817

1815

1813

1811

1809

1807

1805

1803

1801

1799

1797

1795

1793

1791

1789

1787

1785

1783

1781

1779

1777

1775

1773

1771

1769

1767

1765

1763

1761

1759

1757

1755

1753

1751

1749

1747

1745

1743

1741

1739

1737

1735

1733

1731

1729

1727

1725

1723

1721

1719

1717

1715

1713

1711

1709

1707

1705

1703

1701

1699

1697

1695

1693

1691

1689

1687

1685

1683

1681

1679

1677

1675

1673

1671

1669

1667

1665

1663

1661

1659

1657

1655

1653

1651

1649

1647

1645

1643

1641

1639

1637

1635

1633

1631

1629

1627

1625

1623

1621

1619

1617

1615

1613

1611

1609

1607

1605

1603

1601

1599

1597

1595

1593

1591

1589

1587

1585

1583

1581

1579

1577

1575

1573

1571

1569

1567

1565

1563

1561

1559

1557

1555

1553

1551

1549

1547

1545

1543

1541

1539

1537

1535

1533

1531

1529

1527

1525

1523

1521

1519

1517

1515

1513

1511

1509

1507

1505

1503

1501

1499

1497

1495

1493

1491

1489

1487

1485

1483

1481

1479

1477

1475

1473

1471

1469

1467

1465

1463

1461

1459

1457

1455

1453

1451

1449

1447

1445

1443

1441

1439

1437

1435

1433

1431

1429

1427

1425

1423

1421

1419

1417

1415

1413

1411

1409

1407

1405

1403

1401

1399

1397

1395

1393

1391

1389

1387

1385

1383

1381

1379

1377

1375

1373

1371

1369

1367

1365

1363

1361

1359

1357

1355

1353

1351

1349

1347

1345

1343

1341

1339

1337

1335

1333

1331

VIGÒ

vigò

VIGÒ

MINERAL

MINERAL

MINERAL

Clivia

HS

100%
K...
2...

pro Vás připravili

KNIHOVNU U VODY

V areálu moravskotřebovského aquaparku je umístěna po celou letní sezónu knihovnička plná vyřazených knih a časopisů. Čtěte, vyměňujte, půjčujte nebo si knížky odnese domů.

Library

CREATIVE CITY SYDNEY

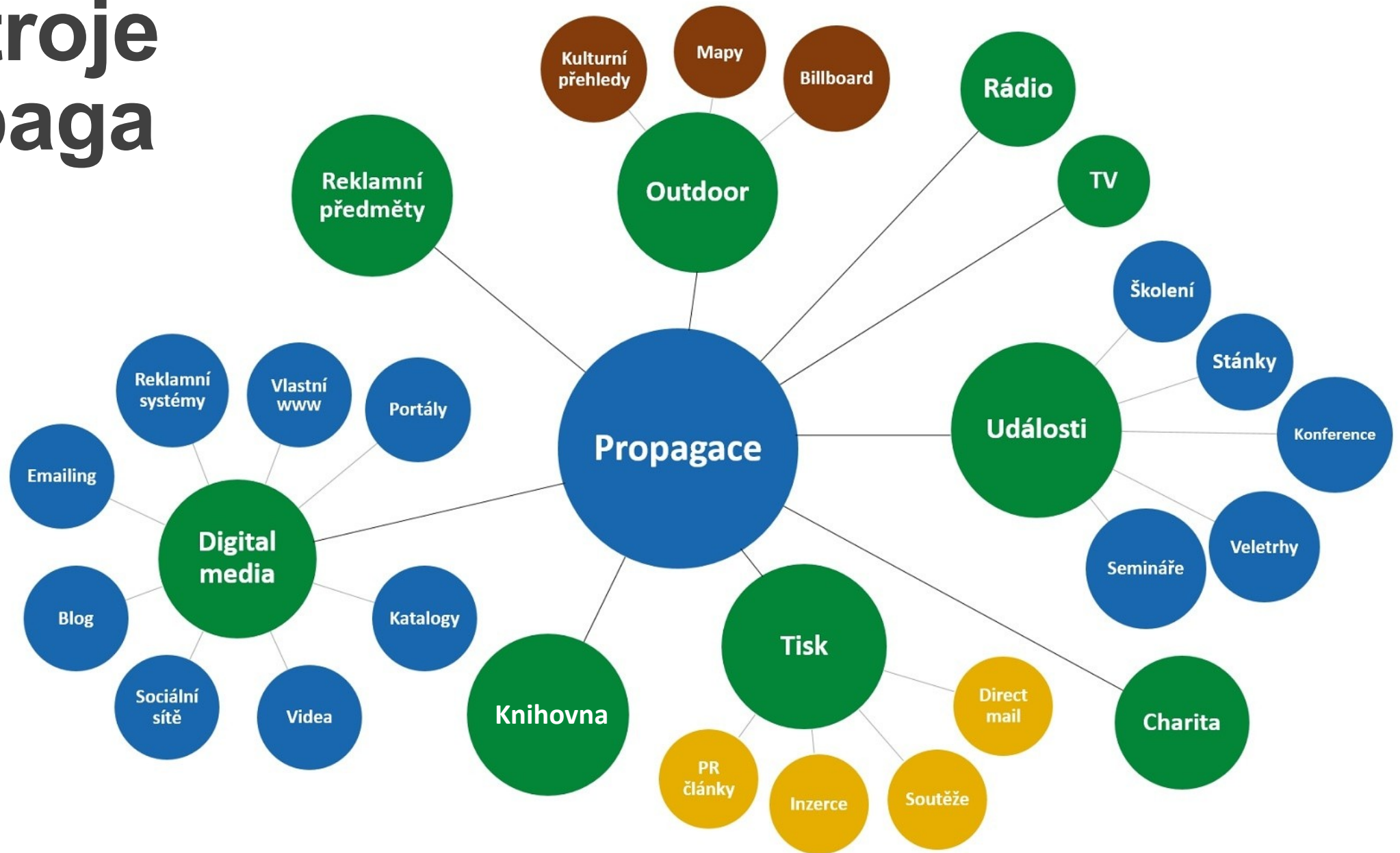
CITY OF SYDNEY

CREATIVE CITY SYDNEY

OL
CONTI

BE GO HAPPY

Nástroje propaga ce

PROPAGUJTE

E

**Skvělými
službami**

Použitá literatura

- ❑ STÖCKLOVÁ, Anna. *Organizace a ochrana knihovního fondu* [online]. Verze 1.0. Praha, 2008 [cit. 2011-09-13]. Dostupné z WWW po autentizaci: http://texty.jinonice.cuni.cz/studijni-texty/stocklova-anna/stocklova_04.pdf/attachment/download/file
- ❑ *Knihovnické minimum: příručka pro účastníky kurzu* [online]. Zlín, Krajská knihovna F. Bartoše, 2006 [cit. 2011-09-13]. Dostupné z: http://www.kfbz.cz/DOWNLOAD/km_prirucka.pdf
- ❑ *Národní knihovna České republiky* [online]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2006, 15.08.2007 [cit. 2011-09-13]. Ochrana knihovných fondů. Dostupné z: http://www.nkp.cz/pages/page.php3?page=weba_vlivy.htm
- ❑ McILWAINE, John. *Živelní pohromy a havárie: prevence a plánování: stručný manuál* [online]. Z angl orig. přel. M. Ressler. 1. vyd. Praha: Národní knihovna ČR, 2007. 67 s. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/docs/IFLA_zivelni_pohromy.pdf

Děkuji Vám za pozornost

Filozofická fakulta Masarykovy univerzity

Martin Krčál
krca1@phil.muni.cz